

WERKEN MET BEELD

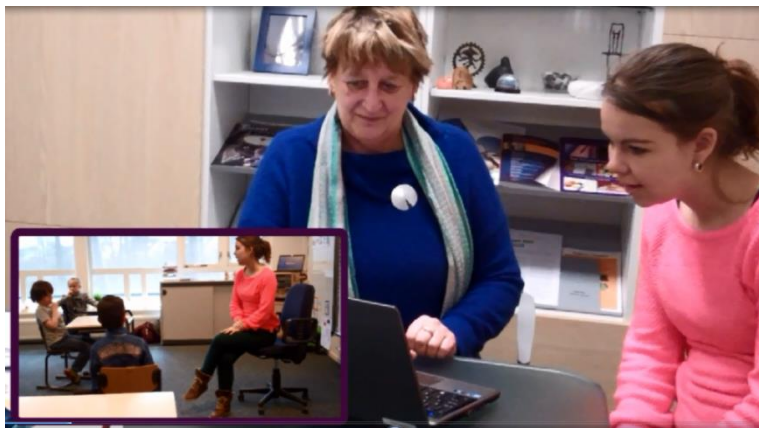
POSITIEVE ERVARINGEN MET MARTE MEO

'Marte Meo' – Latijn voor 'op eigen kracht' - is een activerende beeldbegeleidingsmethodiek waarover menig begeleider en leerkracht enthousiast is. Directeur Gonnie Boerma en adjunct-directeur Marianne Bookelmann van SBO De Evenaar in Nieuwegein beschrijven aan de hand van vijf vragen hun ervaringen met en inzet van Marte Meo.

Tekst: Marianne Bookelmann & Marijke Bouwhuis

De Evenaar is een school met zo'n 250 leerlingen die allen een speciale onderwijsbehoefte hebben. Leraren die er werken moeten zich blijvend willen professionaliseren, duurzame onderwijsontwikkeling is belangrijk. Het maken van opnames in de groep van leerlingen en leraren is daarbij een frequent gebruikt instrument. Opnames worden niet gemaakt om leraren te laten zien wat ze verkeerd doen, maar om samen met leraren te onderzoeken hoe ze als team nog beter kunnen afstemmen op de leerlingen.

En dat is precies de kerngedachte van Marte Meo: de omgeving moet kinderen uitdagen om zich op eigen kracht (Marte Meo) te kunnen ontwikkelen. Goed kijken naar kinderen en hun onderwijsbehoefte herkennen is daarbij de essentie: wat heeft dit kind nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen?

Dit is tevens de centrale vraag bij de begeleiding van de leraar: wat heeft hij/zij nodig om deze kinderen nog beter te kunnen begeleiden? Logisch dat Marte Meo vanuit de visie een plek kon krijgen in de organisatie van De Evenaar. School Video Interactie Begeleiding was al bekend op de school, Marte Meo bleek een zinvolle aanvulling op het bestaande aanbod van coaching en begeleiding met beeld.

1. HOE HEBBEN JULLIE JE TEAM ENTHOUSIAST GEMAAKT VOOR MARTE MEO?

De eerste stap is een studiedag geweest met de ontwikkelaars en grondleggers van Marte Meo, de zussen Josje en Maria Aarts. Vervolgens zijn een aantal teamleden geschoold in Marte Meo, een opleiding van twee jaar. De implementatie van Marte Meo vereiste een stevige investering van de organisatie. Zo zijn er camera's en laptops aangeschaft. Ib'ers uit ons samenwerkingsverband kregen de kans om hierbij of aan te sluiten of een Marte Meo-begeleidingstraject te volgen. Dit was een bewuste keus om ook het draagvlak binnen het samenwerkingsverband te kunnen vergroten en vooral ook mee te ontwikkelen.

2. WAT HEEFT MARTE MEO DE SCHOOL GEBRACHT?

Het werken met beelden had al een plek gekregen in de schoolorganisatie. Met de inzet van Marte Meo ontstond ook het idee om met regelmaat bepaalde onderwerpen binnen een cluster en binnen de school in beeld te brengen. Door te zoeken naar mooie en krachtige momenten werd vermeden dat er een onveilige sfeer kon ontstaan. Toch was het voor

nieuwe leerkrachten soms wel wennen. Maar ook daar is nu geen sprake meer van, de multimedia maken het werken met beeld al heel gewoon. Leerkrachten leren hun kracht herkennen en leren om hun kwaliteiten te zien.

De beeldbegeleiders kijken nauwgezet naar de manier waarop beeldmateriaal geanalyseerd wordt. Samen met de leerkrachten beoordelen en bewaken ze de kwaliteit van de analyse. Een 'wat zie jij'- en 'ik zie dit'-moment waarbij kritisch wordt gekeken en naar elkaar geluisterd. Ook wordt er daarbij gezocht naar nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen. Door een leerling in beeld te brengen zoeken we naar momenten waarop onderwijs kan aansluiten en waarmee we verder kunnen bouwen. Bij de eerste ontwikkelingen naar Passend Onderwijs bleek het voor onze school een prachtige methodiek om te leren kijken naar wat een leerling nodig heeft en hoe we op specifieke behoeften kunnen inspelen. Het is in onze organisatie voor die groepen, waar leerlingen zitten met speciale onderwijs- en ondersteuningsbehoeften, een krachtige aanvulling om dan met beeld te begeleiden.

3. HOE VERLOOPT – IN GROTE LIJNEN – HET WERKEN MET MARTE MEO?

De vraag van de leerkracht staat centraal bij de eerste beeldopname. Hij of zij kan met behulp van de beelden leren de boodschap achter bepaald gedrag te zien. Wat heeft dit kind nog niet ontwikkeld om succesvol met de klas mee te willen doen? Wat heeft dit kind nodig om te kunnen functioneren? Welk gedrag vertoont het kind en wat kunnen we ermee doen? De leerkracht moet leren empathie te krijgen voor het kind en vaardigheden ontwikkelen om het kind te ondersteunen, zodat ze samen aan een band kunnen bouwen en het kind zich gezien, gehoord en ontvangen kan voelen. Pas dan ontstaat er ruimte voor gedragsondersteuning en gedragsontwikkeling, zowel bij de leerkracht als bij de leerling. De Marte Meo-begeleider voert gesprekken op basis van gelijkwaardigheid, alleen is de begeleider wel de expert als het gaat om de beelden en de microanalyse. Beelden maken de leerkracht vaak onzeker; ze hebben soms moeite om naar hun eigen gedrag te kijken of vragen zich af: 'wat moet ik zien?' De methodiek van Marte Meo is er daarom op gericht om de leerkracht als het ware bij de hand te nemen om samen naar de beelden te kijken. Er wordt specifiek gezocht naar opbouwende beelden, na de informatie komt er ruimte voor de dialoog of verdieping. Op dit punt krijg je ook inzicht in hoe ver de leerkracht is in de basis en in zijn ontwikkeling; hoe maakt de leerkracht verbindingen? Hoe reageert de leerkracht bij het kijken naar de beelden als het gaat om openheid, emotioneel en positieve insteek?

4. HOE HOUD JE JE TEAM GEFOCUST?

Door het prikkelen van nieuwsgierigheid, aansluiten en verlangen aan te wakkeren, ontstaat een beginnetje om ervaringen met Marte Meo te delen. Het ontwikkelen van school- en spelvaardigheden zorgt ervoor dat je met ouders en leerkrachten kansen en mogelijkheden kunt vinden en delen. Het leren volgen en kunnen ondersteunen is basaal.

'Als je het kind liefhebt, laat dan de problemen bij hem. Sluit aan en ga stapje voor stapje mee! Je kunt samen de wereld verkennen.' (Maria Aarts, 21-1-2013). Maria Aarts is op zoek naar hoe ieder mens zijn eigen goudmijn kan gaan ontwikkelen. Genieten van successen en stilstaan bij ontdekkingen en positieve momenten. Initiatieven kunnen waarnemen en daar taal aan geven. Het is mooi als de mensen ontwikkelingsgeoriënteerd raken, in plaats van probleem- of oplossingsgeoriënteerd.

Marte Meo zit in de situatie en gaat niet over de situatie. Klagen is geen ontwikkelingsondersteuning. Marte Meo past in het dagelijks leven in alle situaties. Sociaal-emotionele ontwikkeling kan de intellectuele ontwikkeling in de weg staan. Moeilijkheden zijn de opstap naar mogelijkheden. Marte Meo richt zich op het herstel van de ontwikkeling. Marte Meo leest de ontwikkelingsboodschap achter het gedrag. Kinderen hebben van nature ontwikkelingsinitiatieven. Beeld krijgt altijd een passend frame mee. Dus niet: 'ik ga een filmpje met baby's kijken' maar: 'ik ga de basiselementen van ontwikkeling laten zien.'

5. WAT ZOU EEN VOLGENDE STAP KUNNEN ZIJN IN HET WERKEN MET BEELDMATERIAAL?

Met het begeleiden met beeld gaan we van kijken naar zien, van waarnemen naar betekenis verlenen en invloed uit oefenen.

'Voordat u met interpreteren kunt beginnen moet u eerst goed kijken. Dat is het allerbelangrijkste. Wie niets ziet, heeft ook niets om over na te denken. Uw ogen beginnen als het ware al voor u te denken op het moment dat ze iets zien. Kijken kan iedereen, maar betekenis geven aan wat u ziet is iets anders, dat doen we verschillend en dat kan ook niet iedereen. Het gebeurt dat u niet goed kijkt omdat u denkt! U denkt bijvoorbeeld dat u iets al weet. Het denken zit het zuivere kijken in de weg. U hebt iets in uw hoofd en daarom reageert u. Vaak is dat goed, soms mist u daardoor belangrijke informatie.' (Aarsman, 2011).

Het vaststellen en verhelderen van de vraag van de leraar vormt doorgaans het uitgangspunt voor een begeleiding met beeld. Meestal komt de vraag van de leraar zelf, soms is het een vraag van de organisatie. De vraag wordt door beiden in samenwerking verkend. De vraag en de bereidheid van de leraar om iets aan de vraagstelling te doen is bepalend voor het succes. De begeleider schat in of de leraar in zijn vraag een vertaling maakt naar zijn eigen handelen. Bij het verhelderen van de vraag is het belangrijk om die zo concreet mogelijk te formuleren. Kleine stappen zorgen voor positieve ervaringen! Door vanaf het eerste moment en in het eerste contact gebruik te maken van zijnsgericht coachen wordt er aandacht besteed aan 'Wat denk ik?', 'wat voel ik?' en, ten slotte, 'wat wil ik?'.

Tot nu toe maakten we vaak de start met het denken en willen bij coachen en begeleiden met beeld. De cursus 'Zijnsgericht coachen' van Fred Korthagen (2013) heeft ons als beeldbegeleiders in De Evenaar leren liften tussen hoofd, hart en buik, om ten slotte bij de handen uit te komen. Door bewust stil te staan bij denken, voelen en wat je daarmee wilt, kun je weer een extra bewustzijnslaagje toevoegen aan het werken met beeld. Het biedt de mogelijkheid om vanuit werkelijk diep contact te kunnen komen bij de gevoelens die vaak onzichtbaar ten grondslag liggen aan ons handelen. Dat zal de komende jaren een verrijking zijn waar we nog lang niet mee zijn uitontwikkeld. Door dit te gaan verbinden met vormen van kortdurend en intensief coachen met beeld, kunnen we met bestaande methodes weer nieuwe vormen van begeleiding ontwikkelen. Daar zullen we op De Evenaar zeker nog jaren mee bezig zijn.